

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 13.9.2006
COM(2006) 502 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Az ismeretek átültetése a gyakorlatba: széles körű innovációs stratégia az Európai Unió
számára**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Az ismeretek átültetése a gyakorlatba: széles körű innovációs stratégia az Európai Unió számára

1. A JÖVŐNK AZ INNOVÁCIÓTÓL FÜGG

A gazdasági globalizáció – hihetetlenül rövid idő alatt – átalakította a gazdasági világrendet; mindeközben új lehetőségeket és új kihívásokat teremtett. Ebben az új világrendben Európa csak akkor marad és lesz versenyképes, ha invenciózusabban viselkedik, hatékonyabban reagál a fogyasztói igényekre és preferenciákra, valamint nagyobb teret enged az innovációnak.

Európa polgárait fontos kérdések aggasztják, az éghajlatváltozástól kezdve a meg nem újuló források kimerülésén és a demográfiai változásokon át egészen a biztonság iránt jelentkező igényig. Mindez közös fellépést kíván, hogy megvédhető legyen a gazdasági jólétet a társadalmi szolidaritással ötvöző európai életforma. Ezeket a jogos aggodalmakat lehetőségként kell megragadni Európa globális **versenyképességének** javítására. Minél gyorsabban reagál, annál nagyobb a siker lehetősége, és annál jobbak a kilátások, hogy az európai módszer globális modellként szolgál. A Bizottság meggyőződése, hogy – a környezetnek az ökoinnováció segítségével megvalósuló védelmétől kezdve az egyes ember jólétének az intelligensebb infrastruktúra segítségével megteremthető magasabb fokáig – leginkább a tágabb értelemben vett innováció segítségével oldható meg az európai polgárok jövővel kapcsolatos komoly aggodalma.

Az Európai Unió rendkívüli innovációs potenciált hordoz magában. Európában nagy hagyománya van az áttörésnek számító találmányoknak. Európa nem szenved hiányt kreatív egyéniségekből, és építhet kulturális sokszínűségére. Megteremtette a világ egyik legnagyobb egységes piacának alapjait, ahol az innovatív termékek és szolgáltatások széles körben forgalmazhatóak. Végezetül pedig hagyományosan erős és felelős közszférával is rendelkezik, amit érdemes kihasználni.

Az Európai Unió gazdaságának modernizációjához szükséges fontosabb lépéseket már megtettük. A **növekedés és foglalkoztatás** 2005-ben elindított **lisszaboni stratégiája**¹ politikák és reformok egész sorát tervezi abból a célból, hogy Európa szabályozási és gazdasági kereteit az innovációra nyitottabbá tegye. Ezek közé tartozik az az alapvető célkitűzés is, hogy a kutatás és fejlesztés költségvetése elérje a GDP 3%-át. Az új pénzügyi keretokről, így a kohéziós politikáról, a 7. kutatási és fejlesztési keretprogramról, valamint a versenyképesség és innováció keretprogramjáról született megállapodás jelentős pénzügyi kereteket biztosít az innovációt céljára. **A Bizottság 2005. októberében kiadott „Több**

¹ „Közös cselekvések a növekedésért és a foglalkoztatásért: a közösség lisszaboni programja” – COM(2005) 330 végleges, 2005.7.20.

kutatás és innováció” című közleménye² 19 cselekvési területet határoz meg a Közösség és a tagállamok számára: megvalósításuk a terveknek megfelelő ütemben halad.

A tagállamok a növekedést és foglalkoztatást célzó, megújult lisszaboni stratégia integrált iránymutatásaira épülő **nemzeti reformprogramok** keretében tesznek lépéseket az innováció előmozdítása érdekében. „Az innováció európai trendábrája”³ világos képet festett innovációs teljesítményünkről, az Európai Unió tagállamainak nemzeti innovációs rendszeréről, azok gyenge pontjairól és erősségeiről. A trendábra segít figyelemmel kísérni a haladást.

Annak ellenére, hogy az innováció ma már központi politikai kérdés, az Európai Unióban tapasztalható hiányosságokat nem sikerült megfelelően felszámolni, az Unió gazdasága még nem annyira teljes körűen innovatív, amennyire lennie kellene. A röviden „Aho-jelentésként” ismert, „Az innovatív Európa megteremtése” címet viselő dokumentum⁴ bemutatja, miért nem sikerült mindeddig kiaknázni ezt a potenciált, továbbá cselekvésre szólít fel „mielőtt még túl késő” lenne. A jelentés **az innovációra nyitottabb üzleti környezet megteremtése iránti igényt** alapvető érdekként határozza meg.

A Bizottság meggyőződése, hogy ennél még többre van szükség: Európának valódi tudásalapú és **innovációra nyitott társadalommá** kell formálódnia, ahol a társadalom nem fél az újításoktól, hanem örömmel fogadja őket, ahol az újdonságok születését nem akadályozzák, hanem ösztönzik, ahol az innováció része a társadalmi alapértékeknek, s ahol tudják, hogy az új módszerek minden európai polgár javát szolgálják. Az Európai Tanács tavaszi ülése ezért kérte fel az Európai Bizottságot, hogy készítsen **„egy széles alapokon nyugvó európai innovációs stratégiát**, amelynek segítségével a tudásba történő befektetések eredményeként termékek és szolgáltatások jelennek meg”.

Ez a keretet adó közlemény e stratégiát mutatja be, elsősorban az Aho-jelentésben szereplő ajánlásokra reagálva. A közlemény az innováció által érintett különféle szakpolitikai területek összehangolásával keretet biztosít az innováció előmozdításához. Célja, hogy keretet adjon az innovációról szóló megbeszéléseknek nemzeti és közösségi szinten. Felvázolja a leglényegesebb tervezett vagy folyamatban lévő kezdeményezéseket, feltárja azokat a területeket, ahol új teendők merülnek fel, és sokkal koncentráltabb stratégiát vezet be az új innovatív termékek és szolgáltatások létrejöttének és jó eredménnyel kecsegtető területeken – azaz a „vezető piacokon” – történő piacra dobásának megkönnyítésére. A tennivalók e rendkívül széles skálájának megvalósításához nem javasolja új struktúrák kialakítását. Sokkal inkább a megújult „Lisszaboni partnerség a növekedésért és foglalkoztatásért” már meglévő jogi és intézményi keretére épít, amely már kialakította a tagállamok és a Bizottság közötti partnerség politikai platformját.

Napjainkban tehát Európában nem új kötelezettségvállalásokra, hanem **politikai vezetésre és határozott fellépésre** van szükség. A kialakult, megszokott struktúrák konzerválása helyett, amelyekről már bebizonyosodott, hogy nem tudnak megbirkózni a XXI. század kihívásaival, a tagállamoknak a várható és a következményként jelentkező strukturális változásokba kell beruházniuk. Ehhez főként a forrásokat kell újraosztani: Ebben az irányban az első lépés az

² „Több kutatás és innováció – Beruházás a növekedés és a foglalkoztatás érdekében: közös megközelítés”, COM (2005) 488 végleges, 2005.10.12.

³ Trendábra – Innovációs politika az Európai Unióban – lásd <http://trendchart.cordis.lu/>

⁴ „Az innovatív Európa megteremtése”: a Hampton Court-i csúcsalálkozót követően felállított, Esko AHO vezette független szakértői csoport jelentése a K+F-ről és az innovációról.

EU új, 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó pénzügyi költségvetési kerete. Nemzeti szinten is ugyanezen prioritásváltásnak kell megtörténnie.

Az Európai Unió csak akkor válik teljesen innovatívvá, ha valamennyi szereplő részt vesz a megvalósításban, különösen ha piaci igény jelentkezik az újító jellegű termékek iránt. Egy ilyen széles körű stratégia valamennyi szereplő részvételét igényli – az üzleti körökét, az állami szektorét és a fogyasztókat is. Mivel az innováció folyamatában nemcsak az üzleti szektor szereplőinek, hanem az egyes tagállamok országos, regionális és helyi szintű hatóságainak, a civil társadalom szervezeteinek, a szakszervezeteknek és a fogyasztóknak is részt kell venniük. Egy ilyen széles bázisú együttműködés az innováció érdekében olyan erőteret teremt, amelyben az új gondolatok és az új megoldások iránti igény maga előtt tolja, illetve magával húzza az innovációt. Az innováció a fogyasztók és a polgárok új és innovatív termékek és szolgáltatások iránti keresletének erejétől függ. Ennélfogva azon túlmenően, hogy meg kell teremteni az újítás optimális kereteit és lehetőségeit, a piacnak innovációra nyitottnak kell lennie, termékei iránt igénynek kell mutatkoznia. Ehhez különösképpen arra van szükség, hogy a fogyasztók megbízzanak ezekben a termékekben és szolgáltatásokban, nem kevésbé azok (bizonyítható) biztonságában. Az ismeretlen termékek és szolgáltatások iránti fogyasztói bizalom – részben – annak tudatában alakul ki, hogy erős fogyasztóvédelmi rendszer működik. Az új belépőknek könnyebb belépniük innovatív termékeikkel azokra a piacokra, ahol a fogyasztói bizalom erős.

Támogatni kell az innováció minden formáját, mivel az innovációnak több fajtája van; nem csak a technológiai innovációt jelenti, része a szervezeti és a szolgáltatási innováció is. Ebben az összefüggésben, bár az innováció leghatékonyabb ösztönzője a kiélezett verseny, a politikai intézkedések és az innovációt támogató mechanizmusok is jelentős szerepet játszanak.

A még átfogóbb stratégia fontosságát csak aláhúzza az EU 3%-os K+F-célkitűzése. A tagállamok és a Közösség jelentős lépéseket tettek annak érdekében, hogy 2010-re megvalósulhasson a GDP 1%-ának megfelelő közfinanszírozási cél. A versenyszféra hozzájárulása nem csak ettől függ: biztosítani kell, hogy perspektivikusan megtérül az európai K+F-beruházás. Ez pedig annak függvénye, mekkora a kereslet az innovatív termékek és szolgáltatások iránt, vannak-e, akik a megfelelő szakértelemmel és törekvéssel biztosítani tudják ezeket a termékeket a piac számára, továbbá, hogy a szabályozói környezet lehetővé teszi-e az innovatív termékek és szolgáltatások gyors megjelenését a belső piacon.

2. AZ INNOVÁCIÓRA NYITOTTABB EURÓPAI UNIÓ

Az EU innovációs potenciálját mindeddig többek között azért nem lehetett teljes mértékben kiaknázni, mert a keretfeltételek hiányosságait nem sikerült megszüntetni, továbbá, mert az innovációt mint fontos társadalmi értéket folyamatosan alábecsülik. Ez az a terület, ahol az állami szektor hatóságai minden szinten gyorsan cselekedhetnek, és tanácsos is gyorsan cselekedniük. Az akadályok leküzdésével határozott lépést tehetünk egy valóban innovatív európai tér megteremtése felé.

2.1. Az oktatás előfeltétel

A legfontosabb annak megállapítása, hogy ha az **oktatás** nem központi politikai irányelv, az innováció futóhomokra épül. Az oktatásnak – már legkorábbi szakaszában – segítenie kell a tehetséget és a kreativitást. 2005. november 10-i közleményében⁵ a Bizottság már meghatározta azokat az alapvető ismereteket, amelyek révén lehetővé válik, hogy modern, innováció-orientált társadalomban élhessünk és dolgozhassunk. Ezek a tágabb értelemben vett vállalkozói képességek, az iskolázottság, tudományos és matematikai ismeretek, nyelvtudás, a tanulás mikéntjének ismerete, továbbá szociális és kulturális ismeretek. Idetartozik a digitális eszközök használatának ismerete, amely az információs kommunikációs technológia (IKT) és a benne rejlő innovációs lehetőség szélesebb körű elterjedésének elengedhetetlen feltétele. A Bizottság a koordináció nyílt módszerével segíti az oktatási rendszerek modernizációját és átalakítását annak érdekében, hogy mindezen alapvető ismereteket nyújtsák.

A Bizottság a **megfelelő készségek hiányát**, különösen a természet- és műszaki tudományok, továbbá az IKT területén, fontos kihívásként határozta meg. Az Eurostat természettudományi és műszaki területek humánerőforrásaira vonatkozó adatai szerint az Európai Unióban az utóbbi időben abszolút számban növekedett a matematika-, természettudományi és műszaki szakon végzett hallgatók száma⁶, ám a természet- és műszaki tudományi karok hallgatóinak részaránya a hallgatók összes számához képest továbbra is csökkenő tendenciát mutat, ami tovább súlyosbítja e diszciplínák egyes országokban tapasztalható amúgy is kedvezőtlen életkor-összetételét, és Európa jövőbeli innovációs kapacitása csökkenésének kockázatával fenyeget. Ez nemcsak a legtöbb új, hanem a korábban csatlakozott tagállamban, többek között Ausztriában, Németországban, Olaszországban, Hollandiában és Portugáliában is gondot okoz (noha az elmúlt néhány év némi javulást hozott a természet- és műszaki tudományi karok hallgatóinak abszolút számában).

A **tagországok oktatási rendszerének** gondoskodnia kell az innováció támogatásához szükséges alapkészségek meglétéről. Az oktatásnak lépést kell tartania a korrall. Amint azt a növekedésről és a foglalkoztatásról szóló integrált iránymutatások rögzítik, a tagállamoknak – minden más elé helyezve – merész célokat kell kitűzniük nemzeti reformprogramjaikban, amelyek felszámolják az e területeken jelentkező hátrányokat.

Javítani kell a **kutatók** földrajzi és szektorok közötti **mobilitását**. Az új tudás és készségek, továbbá az új alkalmazások kialakításának szempontjából a tudomány és az ipar közötti transznacionális és strukturális mobilitás nélkülözhetetlen. Ennek tükrében a Közösség és a tagállamok által kialakított, a kutatóknak vonzó szakmai előmenetelt ígérő, nyitott, egységes és versengő piac megteremtésére irányuló európai stratégia megvalósítása kulcsfontosságú. A Közösségnek és az egyes tagállamoknak is ki kell venniük a maguk részét a megvalósításból, nem utolsósorban azért, hogy a szektort vagy az országot a vonzóbb szakmai előmenetel reményében átmenetileg elhagyó kutatókat ne veszítsék el végleg.

2.2. A belső piaci potenciál kiaknázása

A belső piac útjából nem hárult még el minden akadály. Ezek gátat vetnek a mobilitásnak, megfosztják a vállalkozásokat annak lehetőségétől, hogy a szükséges mértékben tudják

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács ajánlásjavaslata az élethosszig tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról, Európai Bizottság COM(2005) 548.

⁶ SEC (2006) 639 bizottsági munkadokumentum, 19. o.,
<http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/progressreport06.pdf>

kiaknázni kutatási és innovációs befektetéseiket, visszavetve ezzel az EU innovációs potenciáljának kibontakozását. Ezek az akadályok nemcsak az áruk és szolgáltatások, hanem a munkavállalók és a vállalkozói tőke szabad mozgását is hátráltatják. Az európai innovációs tér kialakításához ezeket a gátakat le kell bontani. Így a verseny is fokozódna, ami pedig ösztönzőleg hatna az innovációra.

A Bizottság éppen most végzi a **belső piac áttekintő vizsgálatát**, szem előtt tartva azt a célt, hogy konkrét prioritásokat alakítson ki a vonatkozó, jövőbeni politikákhoz. A vizsgálat elősegíti majd a belső piac innovációra nyitottabbá tételét.

A belső piacon belül különleges figyelmet kell fordítani a **szolgáltatási ágazatra**. Ez fontos és kevésbé kiaknázott lehetőséget nyújt az innovációra⁷. A szolgáltatási ágazat nemcsak a GDP és a munkahelyek kétharmadát teszi ki, hanem sok szinergiát lehetőségét kínálja az ipari innovációval is. Mivel sok szolgáltatási innováció elsődlegesen üzleti modellhez, nem új technológiák kifejlesztéséhez kötődik, a műszakilag kevésbé fejlett régiók számára is gyakorta viszonylag jobban elérhető. A szolgáltatási irányelvek hatálybalépése fontos lépés lesz a szolgáltatások valódi belső piacának megteremtése felé, ami erős ösztönzést ad az innovációnak. A szolgáltató szektor innovációs potenciáljának teljes körű kiaknázása érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a KKV-k hozzáférhessenek a finanszírozási forrásokhoz és az innovációt irányító mechanizmusokhoz. Az Európa INNOVA kezdeményezés keretében a Bizottság proaktívabb módszert alakít ki a szolgáltatási szektorban működő, új KKV-k megteremtéséhez és támogatásához. Főként az egyetemek, vállalkozások és a finanszírozás közötti kapcsolatok hatékonyabbá tételét támogatja, aminek eredményeként páneurópai inkubációs platform jön létre az ágazatban.

Azoknak a feltételeknek a megteremtése is kulcsfontosságú, amelyek az EU üzleti szektorának a világ minden részén megterülést biztosítanak, azokon a piacokon is, ahol az európai export és befektetések pillanatnyilag a lehetőségeknél gyengébben teljesítenek, így például Ázsiában. A **világ nyitott piacai** éppen ezért fontos mozgatórugói a közösségi innovációnak. Ezen kívül a közösségi normák és szabványok, valamint innovatív kezdeményezések globális szintű ösztönzése döntő, csak az elsőeknek adódó előnyt nyújt az európai vállalatoknak az alább bemutatandó úttörő piaci kezdeményezés szellemében.

2.3. A szabályozási környezet javítása és hatékony szellemi tulajdonjogi keretek biztosítása

Az innovációhoz olyan szabályozási környezetre van szükség, amely kiszámítható, befogadja, sőt ösztönzi a fejlesztést az áruk és szolgáltatások területén, védelmet nyújt a szellemi tulajdonnak és nyitott, átjárhatóan működő szabványokat rögzít. Történt már előrelépés a „Jobb szabályozás”⁸ irányában európai és nemzeti szinten is. A vállalkozások szabályozása adminisztrációs költségeinek csökkentése jelentős hozzájárulás lesz az innovatív tevékenységekhez. A szabályozási környezetnek ugyanakkor tovább kell erősítenie a **fogyasztói bizalmat, biztosítva, hogy a meglévő fogyasztóvédelmi intézkedéseket** ugyanolyan hatékonyan alkalmazzák innovatív termékek, mint a már meglévők esetén.

⁷ Az „Innováció a szolgáltatásban” című munkadokumentum bemutatására 2006 novemberében kerül sor.

⁸ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának „A Közösség lisszaboni programjának megvalósítása: a szabályozási környezet egyszerűsítésének stratégiája” COM(2005) 535, 2005.10.19.

A szabályozás innovációra gyakorolt hatásának felmérését fokozni kell. A szabályozásnak kiszámíthatónak, rugalmasnak, egyszerűnek és hatékornak kell lennie. Az a szabályozás enged teret az innovatív megoldásoknak, amely magára az irányelvi célra, és nem arra a gyakorlati megoldásra összpontosít, amelynek segítségével az a cél megvalósítható. A Bizottság továbbra is ösztönzi a jogalkotásnak ezt a típusát, amint tette azt a termékszabályozásra alkalmazott „Új módszer” segítségével. Ösztönzi továbbá a nem annyira a technológiára, mint inkább a teljesítményre összpontosító, nagy ívű szabályozás kellő időben történő elfogadását.

A Bizottság lépéseket tesz az **európai szabványosítás** intézményi keretének tökéletesítésére. Különösen arra törekszik, hogy felgyorsítsa a nyitott, átjárhatóan működő szabványok bevezetését, továbbá a KKV-k és a fogyasztók teljesebb integrációját a szabványok kialakításának folyamatába. A technológia gyorsan változó területein, például az ICT területén, a magántársaságok paramétereiből könnyen lehetnek de facto ipari szabványok. Ha ez bekövetkezik, fontos, hogy ne akadályozzák a piacra lépést. Amint a mobilkommunikáció területén beigazolódott, a nyitott, átjárhatóan működő szabványok gyors kialakítása az európai vállalatok globális sikerének kulcsa. A Bizottság tovább folytatja az együttműködést az európai szabványügyi szervezeteknek és az érdekelt társadalmi csoportoknak, hogy megvalósítsák ezt a célt. Ez biztosítja, hogy az európai törvényalkotás segíti e szabványok alkalmazását.

A szellemi tulajdon védelme az innováció másik elengedhetetlen feltétele. A találmányok és újítások megfelelő védelme nélkül semmi sem motiválja, hogy bárki is finanszírozza őket. Tulajdonosuk részéről eszközként való alkalmazásuk pedig akadályokba ütközhet. A pontos, költséghatékony és kiszámítható jogvita-rendezéssel párosuló, megfizethető szabadalmi eljárások kialakítása, amelyek egyensúlyt teremtenek a költség, a minőség és a jogbiztonság között különösen a KKV-k részéről jelentkező elsődleges fontosságú igény. A Bizottságnak továbbra is meggyőződése, hogy egy „költséghatékony” **közösségi szabadalom** elfogadása a legfontosabb lépés. Eközben a tagállamoknak és a Bizottságnak együttesen a meglévő szabadalmi rendszert hatékonyabbá kell tenniük a Londoni jegyzőkönyv ratifikálásával és azzal, ha haladást sikerül elérni az európai szabadalmi peres eljárásokról szóló megállapodásban úgy, hogy biztosítják e dokumentumok közösségi joggal való összhangját is. Ezzel fontos akadály hárítható el az innováció útjából.

A Tanács következtetései⁹ és annak a nyílt konzultációnak a nyomán, amelyet a Bizottság a szabadalmi stratégia jövőjéről rendezett, a Bizottság még 2006. év vége előtt új szabadalmi stratégiát terjeszt elő. Ezen kívül dolgozik egy átfogóbb szellemi tulajdonjogi-stratégián is, amely előmozdítja az újító ötletek terjesztését. A stratégiának szervesen be kell épülnie a meglévők közé, továbbá finanszírozhatónak kell lennie. Erőteljesebben kell törekedni arra, hogy tudatosuljanak az innovációs közösségekben a szellemi tulajdon védelmének gyakorlati aspektusai. Az erőfeszítéseknek különösen a KKV-kat és az állami fenntartású kutatóintézeteket kell célozniuk.

Külön foglalkozni kell azzal a kérdéssel, megfelel-e a szellemi tulajdonjogi-mechanizmusok jelenlegi rendszere a szolgáltatási szektor igényeinek. Sajátos kihívást jelent, hogy alkalmasak-e a jelenlegi mechanizmusok az új digitális szolgáltatások szerzői jogi engedélyezésére. A Bizottság átfogó vizsgálatot végez a szerzői jogi vívmányok terén annak

⁹ A Tanács versenyképességről (belső piacról, iparról és kutatásról) tartott ülése, 2006. május 29-30., 9334/06. sz. következtetések (ideiglenes változat).

érdekében, hogy mind a jogi keretek, mind azok alkalmazása új termékek, szolgáltatások és üzleti modellek kialakulását, felhasználóktól eredő finomítását eredményezze, és a határokon át is nyújthassák őket. A Bizottság különösen az ún. szerzői jog címén történő adóztatással kapcsolatban kíván kezdeményezést tenni még az év vége előtt.

Végül, mivel a szellemi tulajdon jogának hatékonyabb érvényesítése a külföldi piacokon fontos szerepet játszik az európai társaságok védelmében, a Bizottság számos kiemelt országra összpontosítja erőfeszítéseit. Több forrás jut a jogtulajdonosok, különösen a KKV-k és a harmadik világ országaiban jelentkező, szellemi tulajdon-joggal kapcsolatos speciális problémák megoldásának támogatására.

2.4. Az érdekeltek együttműködésének ösztönzése

Az egy klaszterhez tartozás az üzleti tevékenység versenyképességének fontos tényezője. A **klaszterek** segítségével áthidalható az üzleti tevékenység, a kutatás és a források közötti szakadék, így a tudás gyorsabban kerül piacra. A sikeres klaszterek segítik az erőteljes versenyt és az együttműködést is. Fokozzák a termelékenységet, vonzzák a tőkét, segítik a kutatást, erősítik az ipari bázist, termékeket és szolgáltatásokat fejlesztenek, továbbá a képességek fejlesztésének központjai lesznek. A világszínvonalú klaszterek vonzzák a ragyogó elméket, akiknek köszönhetően az innováció fenntartható – a legjobb példa erre a Szilícium-völgy.

Ezért lett a „klaszterpolitika” a tagállamok innovációs politikáinak lényeges, a nemzeti reformprogramokban is tükröződő eleme, és ezért segítik a Közösség eszközeivel a klaszterpolitikát. A 2007–2013-as európai regionális politikai programok új generációja a regionális innovatív klaszterekre épülő módszereket támogatja a városokban és a szegényebb vagy vidéki központokban egyaránt. Sok üzleti vállalkozás, különösen a KKV-k, regionális szinten hatnak egymásra és az oktatási és technológiai központokra. Ez teszi a térbeli közelséget kulcsfontosságú tényezővé az innovációs folyamatban, ettől lesz hatékonyabb az innovációs politika, ha regionális és helyi igényekhez alakítják. A kutatás, fejlesztés és innováció új állami támogatási keretei, amelyeket a Bizottság még az év vége előtt elfogad, segítséget nyújtanak majd a tagállamoknak abban, hogy a jelenlegi támogatási költségvetésüket eredményesebben összpontosítsák az innovatív klaszterekre.

Ugyanakkor ahhoz, hogy Európa teljes mértékben kiaknázhassa klaszterei potenciálját, a klasztereknek – a határokon átívelő **jobb és intenzívebb transznacionális európai együttműködés révén** – kritikus tömeget kell érniük és stratégiai szempontú orientációt kell kialakítaniuk. Mindez távlataiban felveti a világszínvonalú európai klaszterek kialakítását. A folyamatot támogatandó, a Bizottság főképp a nemzeti és a határokon átívelő klaszterek erősségeit térképezi fel, valamint ösztönzi a regionális hatóságok és az érintett gazdasági szereplők és társaságok közötti gyakorlati együttműködést, ezzel is ösztönözve a klaszter-kezdeményezések közötti együttműködést. A kezdeményezés első eredményeit a 2007. év őszi esedékes miniszeri konferencián mutatják be, szem előtt tartva a közös európai klaszterprogram kialakításának célját.

A tudásalapú gazdaság sarokköve, hogy a tudás létrehozói átadják a tudást azoknak, akik használni tudják, és építeni tudnak rá. Javulnia kell a tudás átadásának a közpénzből finanszírozott kutatóintézetek és harmadik felek között (ideértve az ipart és a civil társadalom szervezeteit is), amit a tagállamoknak figyelembe kell venniük innovációs politikáikban. Ennek segítségével a kutatás új piaci lehetőségeit is kialakítják. A közpénzből finanszírozott kutatóintézetek, ahol Európa teljes K+F-tevékenységének kb. egyharmada folyik, különösen

fontos szerepet játszanak. A tudás átadásának minden formája – a megbízásos jellegű kutatás, az együttműködésre épülő kutatás, a licencbeadás, az eredmények közzététele, az állami és a versenyszférában működő képzett kutatók cseréje – továbbfejlesztésre és hatékonyabb menedzselésre szorul.

A Bizottság közleményt ad ki a közpénzből finanszírozott európai kutatási bázis és az ipar közötti **tudásátadás** hatékonyságának javításáról. A közlemény iránymutatást nyújt, hogyan kell a hatóságoknak kezelniük a meglévő főbb transznacionális határok kérdését, továbbá, hogyan ötvözhetők a K+F-eredmények és a kapcsolódó szellemi tulajdon-jogok tulajdonjogi kérdései és kiaknázása a közpénzből finanszírozott kutatóintézetek alapkülvetésével.

A Bizottság hatékonyabbá teszi majd az **üzleti vállalkozásokat támogató és információs hálózatait** is. Ez majd ösztönzi és segíti az új elgondolások felkarolását, az elképzelések, főként a KKV-k révén megvalósuló, termékekké és szolgáltatásokká történő átalakulását. Különösen abban jelent majd segítséget, hogy az innováció-továbbító központok és az európai infoközpontok első rangú üzleti szolgáltatásokat nyújtsanak a KKV-knak.

Az egyetemek korszerűsítési programjának megvalósításáról szóló közlemény¹⁰ már sok fontos lépést jelölt ki, köztük az innovációs folyamatokhoz hatékonyabban allokált több forrást, amelyek révén az európai egyetemek teljesítménye javulhat. Ennek kulcsa abban rejlik, hogy az egyetemeknek nagyobb mértékű önrendelkezést kell biztosítani saját stratégiájuk kialakításában. Az üzleti vállalkozások és az egyetemek közötti strukturált és stratégiai partnerségeket erősíteni kell. Ennek érdekében több lehetőséget kell biztosítani az egyetemi oktatók és oktatás cseréjéhez, az egyetemeken a vállalkozói szellem bátorításához, tudományos parkok kialakításához az egyetemek környezetében, továbbá megfelelő finanszírozással kell támogatni a kutatóintézetek önálló gazdasági szervezetként történő kiválását. Segítségével áthidalható az a kulturális űr, amely oly gyakran választja el az egyetemeken folyó kutatást az üzleti vállalkozások igényeitől. Az egyetemek és a helyi civil társadalom közötti kapcsolatok fejlesztése is a helyi és regionális szintű innováció szélesebb körű elterjedéséhez vezetne.

Ez év októberében a Bizottság javaslatot készül előterjeszteni az **Európai Technológiai Intézet (ETI)** megalapítására¹¹, amely a tudomány, az üzleti élet és az oktatás integrált partnersége, és minden kezdeményezésében a kiválóság megtestesülése lesz. Azon stratégiai szempontból fontos interdiszciplináris területek innovációjának fontos motorja és modellje kíván lenni, ahol megvan az innovatív megoldások és a kereskedelmi előnyök megteremtésének potenciálja, amely jelentősen befolyásolja Európa versenyképességét. Európa legjobb egyetemi és főiskolai hallgatóit és kutatóit gyűjti össze, akik majd vezető üzleti vállalkozásokkal dolgoznak együtt a tudás és kutatás fejlesztése és kiaknázása, továbbá a kutatási és innováció-irányítási készségek tökéletesítése érdekében. Az ETI keretében megvalósul az üzleti vállalkozások teljes integrációja, tagjai lesznek az irányító testületnek, minden vonatkozásban bekapcsolódnak a kutatásba és az oktatásba, az oktatási tevékenységek meghatározásától és megvalósításától a kutatásban történő aktív részvételig.

¹⁰ A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – Az egyetemek korszerűsítési programjának megvalósítása: oktatás, kutatás és innováció, COM(2006) 208 végleges, 2006.5.10.

¹¹ További lépések az Európai Technológiai Intézet létrehozása felé: a Bizottság közleménye az Európai Tanácsnak, COM(2006) 276, 2006.6.8.

2.5. A kutatás és az innováció élénkítésének pénzügyi támogatása

Az innovációhoz kiváló kutatásra van szükség, amelynek tervezése és megvalósulása a kutatók és az üzleti vállalkozások közötti kétirányú kommunikációban történik. Az európai kutatás már nagyobb figyelem tárgya az **európai technológiai platformok** révén, amelyek az ipari szektor vezetésével a kutatói közösség és a pénzügyi világ érdekelt feleit „hozzák össze”. Noha nem tartoznak a „Keretprogram a kutatásért és a technológiai fejlődésért” eszközei közé, a platformok által meghatározott kutatási programok igen nagy többsége belekerült a Bizottság javaslataiba, amelyeket a hetedik keretprogramhoz készített. Az Európai Tanács 2006. márciusi ülésén minden tagállam kitűzte a saját nemzeti kutatási céljait, amelyek, ha megvalósulnak, a jelenlegi, a GDP 1,9%-át jelentő szintről 2010-re 2,6%-ra növelik a K+F célú beruházások szintjét az Európai Unióban. Ez a helyes irányba tett lépés, az igazi kihívás azonban most már az, meg tudjuk-e teremteni azt a környezetet, amely elvezet a kutatási, fejlesztési és innovációs célú magánberuházásokig.

A **hetedik keretprogram** ösztönzi a meglévő és új rendszerek együttes alkalmazásával megvalósuló együttműködő kutatás finanszírozását Európában 2007 és 2013 között. Az **Európai Kutatási Tanács** megalapítása az úttörő jelentőségűnek számító legjobb kutatásoknak nyújtott közösségi támogatásokkal ösztönzi a kiválóság megvalósításáért folyó versenyt.

A **közös technológiai kezdeményezések**, a hetedik keretprogram új finanszírozási rendszere új keretet biztosít a különösen nagy ívű kutatások és technológiai programok megvalósításához, amelyekhez a köz- és a magánszféra nagy léptékű finanszírozására van szükség európai szinten. E kezdeményezések terjedelme és nagyságrendje akkora, hogy a jelenlegi finanszírozási rendszerek nem elegendőek a kívánt célok eléréséhez. Az érdekeltek közösen elfogadott, iparági ösztönzésű kutatási programok köré gyűjtésével a közös technológiai kezdeményezések felgyorsítják az új tudás létrejöttét, segítik a kutatási eredmények stratégiai technológiává történő átalakítását, továbbá ösztönzik a csúcstechnológiai szektorok szükséges szakosodását, amelyektől az EU későbbi iparági versenyképessége függ. A lehetséges közös technológiai kezdeményezések meghatározása először hat területen valósult meg, ahol igen jelentős potenciál mutatkozik Európa innovációs kapacitásának fokozására. A tapasztalatok ismeretében a későbbiekben új területeket lehet kijelölni.

A tagállamok döntése értelmében **a 2007-től 2013-ig terjedő időszak új kohéziós politikai programjainak** a 308 milliárd eurós teljes pénzügyi keret nagy részét a tudásba és az innovációba történő befektetésre kell elkülöníteni. E területen minden tagállamot és régiót nagy ívű célok kitűzésére ösztönöznek. Mindez összhangban van „A 2007-2013 közötti kohéziós politikáról szóló közösségi stratégiai iránymutatások” című dokumentumban megfogalmazottakkal, amely felhívja a tagállamokat és a régiókat, hogy kifejezetten rendelkezzenek a nemzeti és regionális stratégiákon nyugvó kísérletekről és az innovációba történő befektetésekről. A tagállamok így erős kutatási és innovációs rendszereket tudnak kiépíteni Európa-szerte, köztük az innovációt regionális szinten támogató rendszereket. Az innovációs programok, amelyek társfinanszírozója az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap, kiváló minőségű és magas hozzáadott értékű termékek kifejlesztését célozzák, továbbá a természeti erőforrások fenntartható felhasználását támogatják. Jobb szinergiát kell kialakítani a nemzeti és a közösségi törekvések között az innováció támogatására, a rendelkezésre álló közösségi eszközöket pedig teljes mértékben ki kell aknázni a nemzeti innovációs politikák programjainak fejlesztésére.

Az innováció támogatása érdekében „**A versenyképesség és az innováció programja**” – a hetedik kutatási és fejlesztési keretprogrammal szoros együttműködésben – közös tevékenységgel járul hozzá az innovációhoz az energia, az ökoinnováció és az IKT területén. A program különösen a vállalkozások és az innováció támogatására szánt pénzügyi eszközök esetén számít 60%-os növekedésre. „A KKV-k növekedésének finanszírozásáról” megjelent legutóbbi közlemény további tennivalók szükségességére mutat rá a finanszírozási források elérhetőbbé tétele érdekében, amelynek segítségével az Európai Unióban 2013-ra megháromszorozódnának a fejlődésük korai szakaszában lévő vállalkozásokba befektető kockázati tőke-beruházások.

A Bizottság, az Európai Befektetési Bankkal (EBB) együttműködve, **kockázatmegosztási finanszírozási mechanizmust** vezet be, amely a rendkívül kockázatos kutatásokat, technológiai fejlesztéseket és demonstrációs projekteket támogat hitelek és garanciák révén. A Közösség maximálisan 1 milliárd euróval járul hozzá a mechanizmushoz a 7. kutatási és fejlesztési keretprogram kiemelt témákra és tevékenységekre elkülönített keretéből. Ehhez az összeghez az EBB is maximálisan 1 milliárd eurót tesz hozzá. A kutatásnak nyújtott EBB-finanszírozás kiegészítésével, a Közösség sok európai bank és pénzintézet erejét mozgósítja a kutatás és az innováció irányában, ami növeli a magánberuházásokat és -finanszírozást ezen a területen.

Az üzleti vállalkozások, köztük a szolgáltatások fejlesztéséhez nyújtott finanszírozási források jobb elérhetősége érdekében a Bizottság és az Európai Beruházási Alap útjára indított egy innovatív kezdeményezést, amely lehetővé teszi, hogy a kisvállalkozásokat strukturális alapokból finanszírozzuk. A kezdeményezés angol nevének („Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises”, azaz “Közös európai erőforrásokkal a mikro- és közepes vállalkozásokért”) rövidítéséből származó elnevezése: **JEREMIE**, és a kohéziós politikák programjainak keretében támogatja majd a tagállamokat a KKV-k érdekét szolgáló, jól megtervezett pénzügyi eszközök kialakításában. Az EBA kész segítséget nyújtani a programvezetőknek abban az összetett feladatban, amelynek során a regionális igények és prioritások szerint különféle kockázati tőke-fajtákat dolgoznak ki.

A Bizottság nemrégiben új **állami támogatási iránymutatásokat**¹² fogadott el a kockázati tőkével összefüggésben. A Bizottság nemrégiben új állami támogatási iránymutatásokat fogadott el a kockázati tőkével összefüggésben. A kutatást, fejlesztést és innovációt célzó állami támogatás új támogatási keretét a Bizottság még az év vége előtt elfogadja. A tagállamok mindezek segítségével eredményesebben fordíthatják az állami támogatást a piaci működésképtelenség elkerülésére, amely megakadályozza, hogy a kockázati tőke bekapcsolódjék a kutatási és innovációs tevékenységekbe, és elegendő finanszírozáshoz jussanak ezek a tevékenységek. A kutatási, fejlesztési és az innovációs kereten belül a Bizottság bővíteni kívánja a K+F- és az innovációs kereteket, továbbá fontolóra veszi egyes, innovációt ösztönző célzott intézkedések, például kezdő innovatív vállalkozások, tanácsadói és támogatói szolgáltatások, képzett munkavállalók kölcsönzésére, valamint folyamat- és szervezeti innováció és innovációs klaszterek támogatására irányuló intézkedések ide sorolását is. Ezeknek az intézkedéseknek megfelelően a tagállamoknak át kell rendezniük állami támogatási kereteiket, hogy a „kevesebb, célirányosabb támogatás” kötelezettségét maradéktalanul teljesítsék.

¹² Közösségi iránymutatások a KKV-kba történő kockázati tőke-befektetések ösztönzéséhez nyújtott állami támogatásokról, 2006.7.19.
http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/others/risk_capital_guidelines_en.pdf

Az **adókedvezmények** is potenciálisan fontos politikai eszközök, amelyeket a tagállamok a közösségi jog maradéktalan betartása mellett az üzleti profilú kutatás, innováció és magántőke új vállalkozásokban való részvételének ösztönzésére fordíthatnak. Sok tagállam nemrégiben vezetett be új kedvezményeket vagy erősítette meg a meglévőket. Figyelembe kell venniük a kialakult követendő gyakorlatot is a kutatást és fejlesztést ösztönző általánosan alkalmazható adókedvezmények nagyobb hatékonysága és optimális alkalmazásuk érdekében. A Bizottság még 2006 során közleményt jelentet meg, részletes iránymutatást adva ezekben a kérdésekben, amelyek fontosak a K+F-nek nyújtott általánosan alkalmazható adókedvezmények tervezéséhez és értékeléséhez.

2.6. Példamutatás: a kormányok szerepe

Magának az állami szférának kell élen járnia azzal, hogy új módszereket alkalmaz és kiaknázza az új technológiákat és eljárásokat a közigazgatásban. Ezzel lehetősége nyílik arra, hogy az állampolgárok igényeinek jobban megfeleljen, magasabb színvonalon lássa el a közszolgálatot, s ennek keretében növelje a termelékenységet.

Az **információs és kommunikációs technológiák** (IKT) kiaknázása messze elmarad az ideálistól az egész Európai Unióban, különösen a közszférában. Ez a közszolgáltatások fejlődéséhez elengedhetetlen: az IKT elterjedése és kiaknázása a közszolgáltatásokban (pl. az egészségügyben) nem csak az állami szektor eredményességét javítja, hanem az innovatív IKT-termékek és -szolgáltatások előtt is jelentős piacokat nyit meg.

A magasabb színvonalú **közbeszerzési** gyakorlat ösztönzi az innovatív termékek és szolgáltatások piaci elterjedését, ami javítja a közszolgáltatások minőségét azokon a piacokon, amelyeken az állami szektor jelentős vevő. Az ajánlatkérők úgy gondoskodhatnak arról, hogy igényeiket széles körben, teljesítményalapon határozzák meg, ami segít a pályázóknak, hogy a megoldandó problémára több és jobb megoldást tudjanak kínálni. A közbeszerzést végzőknek „intelligens fogyasztókká” kell válniuk, akik megtervezik, ki, mit és hogyan vásároljon. Amint az Aho-jelentés is utal rá, nem szabad csupán a beszerzéskor felmerülő költségekre összpontosítani, hanem a termék vagy szolgáltatás teljes élettartama során felmerülő összes költséggel számolniuk kell. Az állami vevőknek össze kell fogniuk, ki kell cserélniük tapasztalataikat és ötleteiket, és el kell érniük a kritikus nagyságrendet. Ezzel igényt támaszthatnak az innováció iránt, miközben lehetővé teszik az állami hatóságok számára magasabb színvonalú termékek és szolgáltatások beszerzését.

Európában az állami hatóságok számára az úgynevezett kereskedelmi forgalmazást megelőző beszerzés kiaknázatlan lehetőség. Az Egyesült Államokban például nem csak a honvédelemmel, úrkutatással és biztonsággal kapcsolatos innovációban játszik fontos gazdasági szerepet, hanem más területeken is, például a közlekedésben, az egészségügyben, az energiaiparban és az IKT terén. Ahol nincsenek a piacon üzleti megoldások, a kereskedelmi forgalmazást megelőző beszerzés az állami hatóságok segítségével lehet abban, hogy az igényeiknek megfelelő, műszaki szempontból innovatív megoldásokat dolgoztassanak ki. A kereskedelmi forgalmazást megelőző közbeszerzési eljárásokban a kiírók ugyan nem írnak elő konkrét, kifejlesztendő K+F-megoldásokat, azonban keresik az alternatív megoldásokat, amelyek közérdekű problémákra nyújtanak megoldást.

A piacnak megfogalmazott hosszú távú tervek, továbbá a beszerzők és a piac közötti párbeszéd segítheti az innovatív megoldások kialakítását. A közbeszerzésről 2004-ben

elfogadott irányelvek¹³ teret engednek az innováció-orientált közbeszerzési eljárásnak. Olyan rendelkezéseket tartalmaznak továbbá, amelyek – várhatóan – kedvezően befolyásolják a KKV-k bejutását a közbeszerzések piacára és részvételét ezen a piacon. A közintézményeknek élniük kell ezekkel a lehetőségekkel. A növekedésről és a foglalkoztatásról szóló integrált iránymutatásoknak megfelelően, a tagállamokat a továbbiakban konkrét intézkedések megtételére ösztönzik, amelyekkel – a lisszaboni nemzeti reformprogramjaikban megfogalmazott jobb közbeszerzési gyakorlat révén – segíthetik az innovációt és a kutatást.

A Bizottság jelenleg készíti a közbeszerzési irányelvekben rejlő lehetőségek kereskedelmi és kereskedelmi forgalmazást megelőző, innováció-orientált pályáztatáshoz ajánlott kézikönyvét, amely még ez év vége előtt megjelenik. Ez fontos lépés a lehetőségekről szóló ismeretterjesztés folyamatában az innovációt támogató ajánlatkérők számára.

3. INNOVÁCIÓ-VEZÉRELT VEZETŐ PIACOK KIALAKÍTÁSA

A hatékonyabb és versenyképesebb keretfeltételek elengedhetetlenek ahhoz, hogy az Európai Unióban sikeresen bontakozzon ki az innováció, nem elégségesek viszont az EU versenytársaival szembeni állandó innovációs deficitjének ellensúlyozására. Amint az Aho-jelentés helyesen rámutatott, Európának innovációra nyitott piacok kialakítására kell törekednie úgy, hogy célirányosabban teremti meg a műszaki és nem műszaki innováció kereskedelmi terméké alakításának feltételeit.

Ajánlatos tehát egy **új, vezető piac kialakítását célzó kezdeményezés** elindítása, amelynek célja új, innovatív termékek és szolgáltatások megteremtésének és marketingjének elősegítése az innováció szempontjából sokat ígérő területeken. Az elképzelés szerint meg kell találni azokat a területeket, ahol az akadályok elhárítása lényegesen erősíti a versenyfolyamatot és új piacok kialakulásához vezet. Ide főként az olyan összehangolt cselekvés tartozik, amely kombinálja a támogató jellegű intézkedéseket, például a kutatástámogatást, amelyről a hetedik keretprogram fog rendelkezni, az innovatív termékek és szolgáltatások iránti versenypiaci igény megértésére és ösztönzésére irányuló tevékenységekkel. A döntéshozók vizsgálhatják például a szabályozási környezetet, a szabványok megállapítását, jobban kiaknázhathatják a beszerzési szabályokban rejlő lehetőségeket, és javíthatják a tágabb piaci környezetet annak érdekében, hogy innovációra sokkal nyitottabb kultúrát alakítsanak ki. Az ilyen kezdeményezés a növekvő kereslet és innováció dinamikus erőterét segít kialakítani az úttörő vállalkozások dolganak megkönnyítésével, nem pedig a „győztesek kiválasztása” vagy bizonyos technológiák minden áron való erőltetése révén.

A konkrétumok nyelvére lefordítva: következetes, előretekintő módszerekkel meg kell vizsgálni valamennyi rendelkezésre álló eszközt, és kombináltan kell őket alkalmazni annak érdekében, hogy időben kialakuljanak a kedvező, versenypiaci feltételek és megjelenjenek az új technológiák. Ehhez a tagállamok és a Közösség közös fellépésére, valamint a tagállamokban zajló hasonló kezdeményezések figyelembevételére van szükség.

A kiemelt területek kijelölésének piaci elvek alapján kell történnie, a szabad és tisztességes verseny teljes megőrzésének kívánalmát teljes mértékben tiszteletben tartva. Anélkül, hogy egyetlen területet is kizárnánk a kezdeményezésből, egyértelmű közérdek olyan megoldások

¹³ 2004/18/EK és 2004/17/EK irányelv.

kialakításának támogatása, amelyek a polgárokat érintő kérdésekre reagálnak. Ezek pedig azok a területek, amelyeken a hatóságok rendkívül fontos szerepet játszanak az új termékek piaci elterjedését gátló akadályok elhárításában. Ennek azonban nem a tradicionálisabb ágazatok innovációjának rovására kell megtörténnie.

A Bizottságnak meggyőződése, hogy ha bizonyítja, hogy az innováció segíthet megoldani ezeket a kérdéseket, ez a fellépés alapvetően járul majd hozzá egy innovációra nyitott társadalom megteremtéséhez azzal, hogy megerősíti a polgároknak az innováció előnyeibe vetett bizalmát.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a Bizottság a technológiai platformokra és az Európa INNOVA innovációs szakértői testületekre¹⁴ támaszkodik, amelyek megfelelő nézőpontból tudják meghatározni az akadályokat és a lehetőségeket is a konkrét technológiai területek és ágazatok vonatkozásában. Különösen a technológiai platformok hosszú távú stratégiai kutatási programjai jelentenek jó alapot a további fellépések iránti igény feltérképezéséhez.

Az **ökoinnováció** például olyan terület, amely innovációra nyitott vezető piacok kialakulásának lehetőségét ígéri. Az ököinnováció húzóerejét növelheti a környezetvédelmi politika, különösen körültekintően megtervezett szabályozással és a piacorientált eszközök fejlesztése révén. Például olyan mechanizmus alkalmazható, amelynek segítségével a jelenlegi „legjobb teljesítmény” egy adott termékcsoporthoz viszonyítási alapként szolgálhat bizonyos időhatárokon belül, más vállalkozásokat is annak elfogadására ösztönözve. Ugyancsak ösztönözhető az ököinnováció a kutatás és a vállalkozások közötti együttműködés előmozdításával az innováció szempontjából ígéretes területeken, például az építőiparban, a vízgazdálkodásban, a bio-iparágakban, a szénmegkötési és -tárolási technológiák, valamint az újrahasznosítás területén.

Az ököinnováció keretében energiaszolgáltatás hatékonyságának növelése érdekében kitűzött célok példaként szolgálhatnak az energiagazdálkodás egyéb szempontjainak: e cél eléréséhez konkrétan is hozzájárul majd a témában készülő akcióterv. Mindezt a fenntartható, versenyképes és biztonságos energiaellátás európai stratégiájáról szóló, nemrégiben megjelent zöld könyv¹⁵, valamint az európai stratégiai energia közeljövőben napvilágot látó áttekintésének tágabb összefüggésében kell értelmezni.

Példa egy lehetséges, innovációra nyitott vezető piacra: intelligens, majdnem nulla energiával működő épület

Az „intelligens, majdnem nulla energiával működő épületek” kifejlesztése új üzleti lehetőségeket (például intelligens szolgáltatásokat, épületsablonokat és -elemeket, építőanyagokat és az energiaellátás új forrásait) biztosítaná, és jelentősen csökkentené Európa fosszilisenergia-függőségét, s ezzel az üvegházhatást okozó gázok és más szennyezőanyagok kibocsátását.

Az „intelligens, majdnem nulla energiával működő épületek” koncepciója teljesen új, technológiaiigényes európai piac lehetőségét nyújtja, természetesen a globális export lehetőségével. Az európai építéstechnológiai fórumon, az iparág vezetésével, a stratégiai kutatási program kialakítására már sok érdekelt találkozott (például megrendelők/felhasználói

¹⁴ Lásd az Európa INNOVA innovációs testületeket a <http://www.europe-innova.org/index.jsp> honlapon.

¹⁵ Zöld Könyv az energiahatékonyságról, COM (2005) 265, 2005. május 6.

szervezetek, energiaszolgáltatók, helyi-regionális hatóságok, nyersanyag-előállítók, gépgyártók, építésszek, mérnökök és a technológia legfontosabb képviselői). A fórum megvizsgálta azokat a keresletoldali intézkedéseket, amelyek az innovatív technológiák és szolgáltatások iránti keresletet ösztönöznék. Ilyen például az állami szektor energiahatékonyságának javítása, jobb közbeszerzési struktúrák és a szellemi tulajdon-jog alkalmazásának módosításai¹⁶.

Európai politikai program szükséges a még megmaradt akadályok elhárításához, a módszerek és a teljesítményértékelési kritériumok megismertetéséhez és használatához és a jelenlegi szabályozás és kezdeményezések következetes integrációjához, például az építő- és energiaipari teljesítményről szóló közösségi irányelvek, az EU cselekvési tervei, a nemzeti szabályozások, az energiáról szóló zöld könyv és a kibocsátással kapcsolatos kiotói kötelezettségvállalások.

Ehhez hasonló területek továbbá a globális kérdéssé vált **belbiztonság és honvédelem**. Innovatív megközelítésekre van szükség például a tömegközlekedés, a közösségi terek szervezése és a határok védelme terén. A **világűr** kiemelkedő lehetőségeket tartogat a csúcstechnológiai innovációnak a jövőben (az állami befektetők esetében különösen a Galileo¹⁷ és a GMES [globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés], a Bizottság vezető programjai. E téren meg kell osztaniuk ismereteiket a rendszerről és annak üzleti lehetőségeiről, az űrkutatási és nem űrkutatási ágazat lehetséges végfelhasználóival az űrkutatásra alapozott, lehetséges megoldásokról). A **közlekedés**, ahol az energiahatékonyság iránti kereslet nagy lehetőségeket kínál az új piacoknak. A **tengerészeti technológiák és termékek**, amelyek a **tenger olyan újfajta hasznosításait teszik lehetővé, mint** például a mélytengeri fúrás, a vízi biotechnológia kiaknázása, a tengermelléki gazdálkodás és megújuló energiaforrások, az óceánteret figyelő és felügyelő technológiák, ígéretes távlatokkal kecsegtetnek. Az **egészségügy**, amely óriási növekedési potenciált kínál az innovatív termékek és szolgáltatások (ezek között különösen az elektronikus egészségügy és az idősök függetlenségét megőrző életvitelét lehetővé tevő, egyénre szabott szolgáltatások, a gyógyszeripar és a gyógyászati segédeszközök azok a területek, amelyeken az innováció közvetlen hasznát hajthat a betegeknek és fokozhatja a versenyképességet), illetve a **jóléti és kulturális** területek (pl. a kreatív tartalomszolgáltatások, amelyeknek új perspektívát ad a szélessávú hálózatok kibontakozása, hiszen lehetővé teszi az állampolgárok és a vállalkozások számára, hogy a legkülönbözőbb kreatív tartalmakat – audiovizuális tartalmat, játékokat, kulturális információt – érjenek el otthonról vagy mobil életmód során) példák olyan piacokra, amelyeken az állami szektornak is van helye.

A Bizottság részletes elemzést folytat majd a több forrásból, például nyilvános konzultációkból származó információk alapján, hogy meghatározza azokat a lehetséges területeket, amelyeken a keresleti és kínálati intézkedések együttese elősegítheti az innovációra nyitott piacok kialakulását. Az európai technológiai platform és az Európa INNOVA innovációs szakértői testületek nem hivatalos konzultációi már mindezt szem előtt tartva kezdődtek meg. Mindkét konzultáció és valószínűleg egyéb hasznos inputok (pl. a „régiók a gazdasági változásért” elnevezésű kezdeményezés keretében a regionális innovációs

¹⁶ Az építőipar jelenleg nem támaszkodik erőteljesen a szellemi tulajdon-jog és a szabadalom formális eszközeire.

¹⁷ Annak érdekében, hogy a felhasználók lehető legszélesebb körének igényeit elégíthessék ki, a jelenleg zajló versenyekkel összehangoltan meg kell vizsgálni az ifjú feltalálók számára a Galileo-jel jövőbeli uniós szintű alkalmazásairól rendezett verseny ötletét.

hálózatokból származó tájékoztatás) eredménye és a vezető piacok kialakulását elősegítő intézkedések és hatásaik elemzése alapján a Bizottság **átfogó stratégiára** tesz majd javaslatot. A javaslatban kitér a növekedésre és a foglalkoztatásra gyakorolt, várható kedvező hatásra is. Első lépésként, 2007-ben, a koncepció kísérleti fázisban történő tesztelésére kerül sor, korlátozott számú területen.

A Bizottság az innovációra nyitott vezető piacok kialakítására irányuló kezdeményezést a meglévő jogi és intézményi kereteken belül kívánja megvalósítani. A döntő lépés, amely az igazi áttörést hozza, az összes szereplő politikai elkötelezettsége lesz az innovációra nyitott piacok kialakításának útjában álló lehetséges akadályok meghatározása és lebontása. A Bizottság irányítja a folyamatot és – a közös program kialakítása érdekében – ösztönzi a koordinációt.

4. JOBB EURÓPAI IRÁNYÍTÁSSAL AZ INNOVÁCIÓÉRT

Az EU innovációs teljesítményének javításához széles politikai keret iránti hosszú távú elkötelezettség szükséges. Egyetlen intézkedéssel vagy szereplővel nem lehet megvalósítani, sem a nagyobb növekedést, amelyet lehetővé tesz, elérni. Csak az állami és a versenyszféra – amikor szükséges, összefogást tanúsító, amikor szükséges, egymással versengő – érdekeltjeinek együttes erőfeszítései vezetnek az innováció megfelelő társadalmi elterjedéséhez.

A politikai vezetés különösen a **szerkezeti változtatások** irányításához szükséges, amely elkerülhetetlenül összekapcsolódik a tudásalapú, innovációra nyitott társadalommal, amelyet ez a közlemény támogatni törekszik. Ebből az üzleti vállalkozásoknak is ki kell venniük a maguk részét, tanúbizonyságot téve **vállalati szociális felelősségükről** az innováció elterjedésének elősegítésében. A kutatásba és innovációba történő befektetés növelése a versenyképesség növelésének legjobb eszköze. Ugyanakkor a társadalmi felelősségérzettel rendelkező vállalkozásoknak tudniuk kell, hogy a gyors technikai változás aggodalommal töltheti el az állampolgárokat. Ha segítünk nekik eloszlatni ezeket az aggodalmakat, növekedne az innovációba vetett bizalmuk is. Az innovációt úgy kell kialakítani, hogy segítse a változás elfogadását, és javítsa a humánerőforrás-gazdálkodás lehetőségeit is, ami nagyobb termelékenységet és a képzett munkaerő megőrzését is eredményezi.

Politikai szinten az innovációt a tagállamoknak továbbra is **a jelenlegi „Partnerség a növekedésért és a foglalkoztatásért” elnevezésű kezdeményezés** kiemelt pontjaként kell elismerniük és folyamatosan támogatniuk. Az Európai Tanács 2005. és 2006. év tavaszán tartott ülése jóváhagyta ezt a fellépést, azonban többet kell tenni ahhoz, hogy az innováció látható és fontos helyet foglaljon el az európai programban. A Bizottság üdvözli az elnökség szándékát, hogy 2006. október 20-án Lahtiban informális európai tanácsi ülést szenteljen az innovációnak. A Bizottság azt reméli, hogy a lahti csúcstalálkozó eredményeként a tagállamok által konkrét tettekre váltott innováció támogatásáról szóló nyilatkozatokat üdvözölhet.

A közleményben bemutatott politikai orientációk megvalósítása érdekében **hatékonyabb innováció-irányítási struktúra szükséges**, amelynek minden szinten tudnia kell kezelni az innovációt. A legfontosabb szempont erős innovációs rendszerek létrehozása minden **tagállamban**, amelyek a közleményben bemutatott innovációs ösztönzőkre, például az oktatásra, a kutatásra, a tudásátadásra, a vállalkozói szemléletre és finanszírozásra építenek. Ennek érdekében ésszerű, ha a tagállamok a lisszaboni folyamat értelmében kialakított

nemzeti koordinációs mechanizmusait alkalmazzák innovációs stratégiáik hatékony végrehajtásának figyelemmel kíséréséhez.

A megújult lisszaboni stratégia irányítási struktúrája **közösségi szinten** teremt fórumot az innováció-tárgyú politikai eszmecserékhez és az innováció legjobb gyakorlatainak cseréjéhez. Az innovációról szóló, kötött tematikájú megbeszélések 2006 őszén különféle tanácsi formációkban lehetőséget biztosítanak arra, hogy a Bizottság 2007. évi éves haladási jelentéséhez és további, a 2007 tavaszán tartandó tanácsi megbeszélésekhez rendelkezésre álljon a megfelelő információ. Nevezetesen a nemzeti reformprogramok végrehajtásában elért haladástól október 15-ig leadandó jelentések értékelése során a Bizottság gondosan mérlegeli majd, hogy milyen reformokat és politikákat folytatnak a tagállamok az innovációs rendszer főbb kihívásainak leküzdésére, s erről beszámol az éves jelentésben. Ebben az összefüggésben a Versenytanács felkérést kap a nemzeti és közösségi innovációs politikák rendszeres hatásvizsgálatára.

A megújult lisszaboni stratégia irányítási struktúrája az integrált iránymutatások elfogadására számít, ezek három évig irányítják majd a folyamatot. Az integrált iránymutatások következő, 2008. évi felülvizsgálata a következő hároméves ciklusra alkalmat teremt az innovációs iránymutatások szükség szerinti kiigazítására, hogy tükrözzék a 2005-2008 közötti kormányzati ciklusban a nemzeti reformprogramok terén szerzett tapasztalatokat, továbbá a közleményben bemutatott új politikai orientációkat. A közösségi törvényalkotás hatásvizsgálata már kifejezetten előírja, hogy az innovációra gyakorolt hatást figyelembe kell venni: a rendelkezések felülvizsgálatára úgy kerül sor, hogy – a Bizottság hatásvizsgálati iránymutatásainak általános értékelésének összefüggésében – erősebbek legyenek.

Az innováció ösztönzésének legfontosabb színtere gyakran a **regionális szint**. A régiókat ezért be kell vonni a nemzeti reformprogramok előkészítésébe és végrehajtásába, többek között saját regionális innovációs stratégiáik kidolgozásával. További erőfeszítések szükségesek az innovációs politika elsajátításának és a legjobb gyakorlat határokon átvételére. E tekintetben a Pro INNO Európa olyan fórumot jelent, ahol a regionális és a nemzeti döntéshozók találkoznak a közérdekű területek nemzetközi együttműködésének elősegítése érdekében. Az ipari klaszterek ennek kiemelkedő példái. Kiegészítő kezdeményezésként a Bizottság javaslatokat terjeszt a tagállamok elé az új kohéziós politikáknak megfelelő, „régiók a gazdasági változásért” című kezdeményezésre vonatkozóan. Ez a kezdeményezés hálózattá formálja a régiókat annak érdekében, hogy kialakítsa a legjobb gyakorlatot az olyan kulcsfontosságú területeken, amilyen például a kutatás és innováció, valamint elősegítse az új elképzelések átvételét a programok keretében támogatandó projektekre.

Végül pedig megállapítható, hogy a **versenyszféra szereplői** a hatékony innovációs rendszer kulcsfontosságú elemei, ezért teljes mértékben be kell őket vonni az innováció-politikai prioritások felállításába. A tagállamok ösztönözzék, ahol szükséges, a köz- és magánpartnerséget annak érdekében, hogy a versenyszféra jobban bekapcsolódhasson az oktatásba, a kutatásba és a finanszírozásba.

5. AZ INNOVATÍVABB EURÓPA MENETRENDJE

Az európai innovációs rendszer hiányosságai az innovációs erőforrások és képességek, az innováció iránti motiváció és a szereplők közötti kölcsönhatás hiányosságaiként összegezhetők.

Az elmúlt években nemzeti és közösségi szinten is történtek erőfeszítések a hiányosságok felszámolására. A 3%-ot célként maga elé tűző cselekvési terv¹⁸ és a Bizottság 2005. októberi, „Több kutatás és innováció” közleménye e tekintetben fontos mérföldkövek.

E közlemény **tágabb összefüggésbe** helyezi ezeket az erőfeszítéseket. Ösztönözni kívánja az innováció keresleti és kínálati oldalát is. Ezzel az Aho-jelentés ajánlásaira is reagál. A széles bázisú innovációs stratégia alapját fekteti le, a Tanács tavaszi ülésén megfogalmazott kérdésnek megfelelően. A stratégia céljai csak közösségi, tagállami és regionális szintű, széles bázison nyugvó végrehajtással megvalósíthatók. Ugyanakkor a hatóságoknak, az üzleti szektornak és a civil társadalomnak együtt kell cselekednie.

Az alábbi **10 intézkedés** kifejezetten fontos politikai prioritás a növekedést és a foglalkoztatást célul kitűző lisszaboni stratégia részeként:

1. intézkedés: a tagállamokat fel kell kérni arra, hogy jelentős mértékben növeljék az oktatásra fordított állami pénzeket, keressék meg és hárítsák el az **oktatási rendszerükben** rejlő akadályokat, és megoldást keressenek rájuk egy innovációra nyitottabb társadalom támogatása érdekében. Főként „Az egyetemek korszerűsítési programjának megvalósítása” című közleményben¹⁹ foglalt ajánlásokat kell megvalósítaniuk.

2. intézkedés: az **Európai Technológiai Intézet** létrehozása Európa innovációs kapacitásának és teljesítményének javítása céljából. A Bizottság 2006 októberében fog erről javaslatot előterjeszteni, az EIT pedig várhatóan 2009-re lesz működőképes.

3. intézkedés: a Közösségnek és a tagállamoknak folytatniuk kell a nyitott, egységes, versenyképes és a **kutatóknak** vonzó karrierlehetőségeket – beleértve esetleges mobilitási ösztönzőket – kínáló európai **munkaerőpiac** kialakítását célul tűző stratégia kialakítását és végrehajtását.

4. intézkedés: a költségvetésből finanszírozott kutatás eredményeinek lassú európai elterjedése jelentette probléma megoldására a Bizottság 2006-ban közleményt fogad el, amely a tagállamokra és az érdekeltekre vonatkozó, önkéntesen vállalható iránymutatásokat, valamint a tagállamok és az érdekeltek önkéntes intézkedéseit tartalmazza, az egyetemek és más, **állami kutatóintézetek és az ipar közötti tudásátadást** ösztönzi.

5. intézkedés: Az Európai Unió 2007-2013 közötti **kohéziós politikáját** a regionális innováció érdekében mozgósítják majd. Valamennyi tagállamnak igyekeznie kell a rendelkezésre álló 308 milliárd euro tekintélyes részét a tudásba és innovációba történő befektetés céljára elkülöníteni.

6. intézkedés: A Bizottság még 2006 vége előtt új keretet fogad el a kutatás, a fejlesztés és az innováció **állami támogatására**, amelynek segítségével a tagállamok mindezek segítségével eredményesebben fordíthatják az állami támogatást a kutató és innovatív tevékenységeket meggátoló akadályok elhárítására. A tagállamoknak át kell rendezniük állami támogatási költségvetésük hangsúlyait, hogy ezekre a célkitűzésekre összpontosítsanak, miközben maradéktalanul betartják a „kevesebb, de célirányosabb támogatás” általános kötelezettségét.

¹⁸ A Bizottság „Befektetés a kutatásba: európai cselekvési terv” című közleménye, COM(2003) 226 végleges/2. 2003.6.4.

¹⁹ Az egyetemek korszerűsítési programjának megvalósítása: oktatás, kutatás és innováció, COM(2006) 208 végleges, 2006.5.10.

A Bizottság még 2006 során közleményt jelentet meg, részletes iránymutatást adva ezekben a kérdésekben, amelyek fontosak a **K+F-nek nyújtott adókedvezmények** tervezéséhez és értékeléséhez.

7. intézkedés: A nemrégiben lezajlott nyilvános konzultációra építve, a Bizottság még ez év vége előtt új **szabadalmi stratégiát** mutat be, 2007-ben pedig átfogóbb **szellemi tulajdon-stratégiát** készít, amely megkönnyíti az innovatív ötletek szabad áramlását is.

8. intézkedés: A szerzői jogi vívmányok áttekintését alapul véve, a Bizottság tovább dolgozik azon, hogy a jogi szabályozás és a jogalkalmazás új **digitális termékek, szolgáltatások és üzleti modellek** kifejlesztését segítse elő. Nevezetesen még 2006 vége előtt kezdeményezést terjeszt elő a „szerzői jog címén történő adóztatásról”.

9. intézkedés: A Bizottság 2007-ben teszteli az innovációra nyitott „**vezető piacok**” kialakulását segítő átfogó stratégiát. Ennek során a Bizottság – elsősorban a technológiai platformokkal és az Európa INNOVA innovációs szakértői testületekkel folytatott – nyilvános konzultációkat követően részletes elemzést készít azokról a lehetséges akadályokról, amelyek az új technológiák elterjedését számos területen gátolják. Ezzel párhuzamosan – a tapasztalatokra építve – a Bizottság átfogó stratégiát készít a vezető piacokra.

10. intézkedés: A Bizottság 2006 vége előtt kézikönyvet jelentet meg és terjeszt arról, hogyan ösztönözheti az **innovációt** a kereskedelmi forgalmazást megelőző és a kereskedelmi beszerzés. A kézikönyv segítséget nyújt a tagállamoknak abban, hogyan aknázzák ki az közbeszerzési irányelvek kínálta lehetőségeket.

Ezen intézkedések végrehajtásához a növekedésről és foglalkoztatásról szóló megújult lisszaboni stratégia biztosít keretet. Ehhez minden érdekelt fél, de elsősorban a tagállamok az innovációt ösztönző strukturális reformok iránti elkötelezettsége szükséges. A Bizottság e menetrend végrehajtását a **lisszaboni folyamat** részeként fogja nyomon követni. A 2006 decemberében megjelenő, az elért haladásról szóló éves jelentésben és a nemzeti reformprogramok értékelésében kiemelt figyelmet kapnak ezek a területek.